

Relationship between need for closure self type and identity styles in emerging adulthood

Beliren yetişkinlikte tamamlama ihtiyacı, benlik biçimleri ve kimlik stillerini arasındaki ilişkiler

Mehmet Ertuğrul Uçar¹

Abstract

Objective: Berzonsky proposed an identity formation model which involves social-cognitive processes. According to this model, each identity styles involve different social-cognitive processes. In this model, three identity styles were defined: informational, normative, and diffuse-avoidant. Need for closure describe an individual's desire for a firm answer to a question and an aversion toward ambiguity. Some people have high level of need for closure. Kağıtçıbaşı's model suggests that self divided autonomy; relatedness; autonomous-related self in Turkish cultural contexts. The aim of this study is to examine whether need for closure and autonomy; relatedness; autonomous-related self predict identity styles during emerging adulthood.

Method: The research group consisted of 263 (70.7% female, 29,3% male) university students. To collect data the autonomy; relatedness; autonomous-related scale, Need for Closure Scale and Identity Style Inventory were used. A stepwiswe regression model was used in order to investigate relations among need for closure, autonomy; relatedness; autonomous-related self type and identity styles.

Results: The results of this study indicated that self type and need for closure significantly predict identity styles.

Conclusion: The results of this study indicated

Özet

Amaç: Berzonsky kimlik gelişiminde sosyal ve bilişsel süreçleri dikkate alan bir model önermiştir. Bu modele göre bireylerin kimlikleri bilgi yönelimi, norm yönelimi ve kaçınma yönelimi olmak üzere üçe ayrılmaktadır. Tamamlanma ihtiyacı bireylerin yeni ve var olan bilgilerine aykırı bilgilerle karşılaşmaktan hoşlanmamaları ve bu durumda kendilerini yeni bilgiye kapatmaları olarak tanımlanmaktadır. Kağıtçıbaşı'nın modeli Türk kültüründe benliği özerk ilişkisel ve özerk ilişkisel olarak benliği üçe ayırmaktadır. Bu araştırmanın temel amacı tamamlanma ihtiyacı ve özerk, ilişkisel ve özerk-ilişkisel benlik türlerinin kimlik stilleri yordayıp yordamadığını beliren yetişkinlik dönemimde incelemektir.

Yöntem: Araştırma grubu 263 (%70.7kadın, %29,3 erkek) üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. Çalışmada verilerin toplanmasında Kağıtçıbaşı'nın özerk, ilişkisel, özerk-ilişkisel ölçeği, Tamamlanma İhtiyacı Ölçeği ve Kimlik Stilleri Envanteri Kullanılmıştır. Tamamlanma ihtiyacı, özerk, ilişkisel ve özerk-ilişkisel benlik türlerinin kimlik stilleri yordayıp yordamadığını beliren yetişkinlik dönemimde incelemek için adımsal regresyon analizi kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırma sonuçları benlik türleri ve tamamlanma ihtiyacının bireylerin kimlik stillerini anlamlı olarak yordadığını göstermiştir.

Sonuç: Araştırma sonuçları Tamamlanma

¹ Yrd. Doç. Dr., Aksaray Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Anabilim Dalı, ertugrulucar@gmail.com

that autonomy; relatedness; autonomous-related self type predict informational, normative identity styles but autonomy; relatedness; autonomous-related self type and need for closure do not significantly predict diffuse-avoidant identity styles.

ihtiyacı, özerk, ilişsel ve özerk-ilişkisel benlik türlerinin bilgi yönelimi, norm yönelimi kimlik stillerini anlamlı olarak yordadığını ama kaçınma yönelimli kimlik stilini yordamadığını göstermiştir.

Keywords: Need for Closure; Self; Identity Styles.

Anahtar Sözcükler: Tamamlanma İhtiyacı; Benlik Türleri; Kimlik Stilleri.

[\(Extended English abstract is at the end of this document\)](#)

1. GİRİŞ

Erikson'un (Erikson, 1968) kuramı, ergenlik dönemin, kimlik ve rol karmaşasının yaşandığı bir kimlik krizi dönemi olduğunu ortaya koymuştur. Kuram bireyin Kimlik krizini çözerken, özellikle cinsel kimlik, toplumsallaşmanın nasıl yaşanacağı ve ahlaki değerle ilişkili bütünleşmiş bir benlik duygusuna doğru ilerlemesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu dönemde ergen, "ben kimim" şeklinde kendini sorgulamakta kendine ilişkin kimlik geliştirmeye çalışmaktadır. Arnett (Arnett, 2000), Erikson'dan farklı olarak, geç ergenlik ya da genç yetişkinliğe ilişkin "beliren yetişkinlik" olarak kavramsallaştırdığı yeni bir perspektif ortaya koymuştur. Ergenlikten farklı olarak 18-28 yaşları arasındaki beliren yetişkinlik, özgürlük ve bağımsızlık dönemidir buna karşın beliren yetişkinlik, yetişkinlikten farklı olarak çok düşük sorumluluğun olduğu, yaşam tarzının araştırıldığı evlilik ve işe girmenin ertelendiği bir dönemdir. Yetişkin dünyasına giriş ertelenmesine karşın bu dönem, yetişkin rollerin yerleştirildiği aşk, iş, dünyaya bakışın çok derin olarak araştırıldığı bir dönemdir. Böylece beliren yetişkinlik ergenlikteki kimlik araştırmasının ergenliğe göre daha derin ve anlamlı olarak devam ettiği bir dönemdir. Türkiye'de yapılan araştırmalarda da benzer sonuçlar bulunmuştur (Atak, 2005; Morsünbül, 2013) Bu dönemde kimlik oluşturma süreci devam ettiği için beliren yetişkinlerin bu kimlik oluşturma sürecini etkileyen faktörlerin araştırılması önemlidir. Kimlik evlilik iş yaşamı ve duygusal süreçler gibi yalnızca psikososyal özellikleri değil, bireyin bilişsel süreçlerini de etkilemektedir.

Berzonsky kimlik gelişiminde sosyal ve bilişsel süreçleri dikkate alan bir kimlik modeli geliştirmiştir. Berzonsky'nin modeline göre kimlik, yalnızca psikososyal değil, aynı zamanda bireyin deneyimlerini, kendi benliği ile ilgili bilgileri yorumlaması sağlayan bilişsel bir yapıdır. Kimlik aynı zamanda günlük yaşamda nasıl davranması gerektiğini bireye gösteren kavramsal bir çerçeveyi de kapsar birey bu çerçeve kapsamında davranır. Bunlara ek olarak Kimlik bireye ayrıca yaşamın amacı, önemi ve anlamı hakkındaki sorulara cevap vermesi sağlayan bilişsel bir yapı sağlar (Berzonsky, 1992).

Berzonsky kimliği, bireyin kendisi hakkında, kendi kendine yapılandığı bir kişisel bir benlik kuramı olarak kavramsallaştırmaktadır. Bu benlik kuramı dış dünya ile etkileşim ve ilişkilerin sonucu olarak oluşturulan bilişsel, kavramsal bir yapıdır. Bilişsel bir yapı olarak kimlik, çevre ile etkileşim sonucunda oluştuktan sonra birey dış dünyayı, olguları ve deneyimlerinin sonuçlarını saf bir şekilde olduğu gibi algılamaz. Birey kimliğini oluşturan bu bilişsel yapısı ile etrafındaki belli olguları seçip algılar. Hangi bilgiye dikkat edeceği ve hangi bilgileri kodlayacağı ve yaşantılarını nasıl yorumlayacağına bu bilişsel yapı ile karar verir (Berzonsky, 2007).

Benlik kuramları ya da bireylerin oluşturduğu bu bilişsel temelli kimlikler, karşılaşılan problemleri çözmek, deneyimlerini yorumlamak ve bir şeylere inanmak gibi işlevler sağlarlar. Bu işlevler, benlikle ilgili bilgilerin kodlanmasını, gerçeklik ve benlik düşüncesinin tutarlı bir şekilde sürdürülmesini sağlar. Buna ek olarak Kişisel streslerle ve çatışmalarla uyum sağlayıcı bir şekilde başa çıkmayı, diğer insanlar ile olumlu sosyal ilişkiler kurmayı ve yaşamını olumlu bir şekilde düzenleyip devam ettirmeyi sağlar. Kimlikler sosyal ve fiziksel bağlamlar içinde, bu işlevleri etkili bir

biçimde yerine getirirler. Bireyin sahip olduğu etkisiz kişisel bilişsel yapılar çevreden gelen dönütlerle zorlanır. Bu durumda kimlik yapılarının tekrar gözden geçirilme ihtiyacı oluşur. Yani kimlik kendi kendini düzenleme sürecini kapsamaktadır(Berzonsky, 2007).

Berzonsky'nin modeline göre farklı kimlik statülerinin altında farklı sosyal bilişsel süreçler yer almaktadır. Bu modele göre bireyler problem çözme, karar verme ve kimlik konuları ile ilgilenmede farklı stratejiler izlerler. Bu stratejiler bilgi yönelimi, norm yönelimi ve kaçınma yönelimi olmak üzere üçe ayrılmaktadır (Berzonsky, 1992).

Bilgi yönelimli kimlik stili (Informational oriented): Bilgi yönelimli kimliğe sahip bireyler, kendileri hakkında sürekli düşünen(self-reflective) kendi benlikleri ile ilişki bilgileri sürekli etkin bir şekilde araştırıp değerlendiren bireylerdir. Bilgi yönelimli kimlik stiline sahip bireyler sürekli benliklerini araştırırlar, kendi kendileri hakkındaki bilgi ve olguları öğrenmek isterler. Kendi benlik yapıları hakkında şüphecidirler ve yeni bilgilere açıktırlar. Kendi kimlikleri ile ilgili uyumsuz bir geri bildirim aldıktan sonra kimliklerini ya da davranışlarını gözden geçirmeye ve kimliklerini değiştirmeye isteklidirler. Benliği yapılandırmak (self-construction) için böyle bir zihinsel çaba yaklaşımı içinde olmak, bireyin kendisi hakkındaki benlik kuramının diğer bireylerden farklılaşmış ve kendi benliği ile ilgili öğelerin bütünleşmiş olarak oluşturmasına yol açar (Berzonsky, 2007).

Norm yönelimli kimlik stili (Norm oriented): Norm yönelimli kimliğe sahip bireyler, önemsedikleri diğer insanların, beklentilerini değerlerini takip edip ve yönlendirmelerine uyarlar. Ailelerinin ya da toplumda önemsenen bireylerin beklenti ve isteklerini dikkate alırlar. Öncelikli amaçları, çekirdek değer ve inançlarını tehdit edebilecek olan bilgilere karşı var olan kendi bakış açılarını korumak ve savunmaktır. Belirsizliğe karşı toleransları düşüktür ve yüksek düzeyde bilişsel kapanmaya sahiptirler. Bu otomatikleşmiş ya da sezgisel yaklaşım, katı bir şekilde örgütlenmiş ve değişime direnen benlik kuramının oluşmasına yol açar(Berzonsky, 2007).

Kaçınma yönelimli kimlik stili (Diffuse/avoidant oriented). Kaçınma yönelimli bireyler, kişisel sorunlar ve karar vermeyi gerektiren durumlar ve kimlik çatışmalarıyla karşı karşıya kalmaktan kaçınırlar ve kararlarını ertelerler. Birey yeterince uzun bir süre ertelerse, sosyal bilişsel ve fiziksel talepler tarafından davranış etkilenir. Böyle bir bağlam benlikte özel ayarlamalar gerektirir. Buna karşın bu bireyler kimlik yapılarında kalıcı ve uzun süreli düzeltmeler yapmaktansa kısa süreli geçici düzenlemeler yaparlar. Geçici düzenlemeler, genellikle benlikleri ile çatışan durumlarda davranışsal uyuma rolü yapma ve sözel şikâyetlerde bunma gibi geçici çözümlerdir. Bu kimlik stili parçalanmış ve tutarsız bir benlik kuramı ve kimlik stiline ya da boş bir benlik kuramına yol açar. Bu boş benlik kuramına sahip bireyler sürekli olarak haz veren deneyimler yaşamak, sürekli alışveriş yapmak ve başkaları tarafından onaylanma ile benliklerindeki boşluğu doldurulma ihtiyacı içindedirler(Berzonsky, 2007).

Kimlik Stilleri Baş Etme ve Karar Verme Stratejileri

Bilgi yönelimli kimlik stiline olanlar stresli ya da çatışmalı bir durumla karşı karşıya geldiklerinde var olan probleme odaklanma stratejisi ile cevap verirler. Stresli olgu ya da durumu etkin olarak dönüştürmeye çalışırlar. Bu stresli durumu dönüştürmek için durumla ilişkili seçenekleri araştırırlar, Alternatif çözümler oluşturup, problemi çözmek için girişimlerde bulunurlar. Bunlar bilişsel olarak durumu yeniden yorumlamak gibi probleme odaklanan stratejilerdir(Berzonsky, 2003).

Kaçınma yönelimli kimlik stiline sahip bireyler, inkar “keşke”li düşünme(keşke daha farklı olsaydı gibi), ya da gerilimi azaltma gibi, duygusal ve çok tepkisel taktikleri kullanırlar. Duygu odaklı manevralar ya da önlemler, stres yaratan etkeni ortadan kaldırmak ya da problemi çözmek yerine duygusal üzüntüyü azaltmayı amaçlamaktadır(Berzonsky, 2003).

Stresli, durumlarda normatif kimlik stiline sahip bireyler, sosyal destek ve içlerini rahatlatıcak bir ortak arama eğilimindedirler(Berzonsky, 2003).

Farklı kimlik stiline sahip bireylerin karar verme stratejilerini kullanmaları da başa etme stratejilerini kullanmaların da farklı olduğu bulunmuştur. Bilgi yönelimli kimlik stiline sahip bireyler gayretli, ihtiyatlı kararlar almaya çalışırlar. Buna karşın Kaçınan kimlik stiline sahip bireyler karar öncesi

anksiyete, erteleme ve kaçınma davranışları sergilemektedirler. Kaçınan stildekiler yolunda gitmeyen kararları için kişisel sorumluluk almaya isteksizdirler. Bu durumu mantığa burundürmek içinde “kendini engelleme” davranışları yaparlar. Kendini engelleme davranışında kişi problemi çözmeye çalışmaktansa acil olmayan önemsiz işleri yaparak problemle uğraşmayı sürekli erteler. Böylece kendilerini rahatlatırlar(Berzonsky, 1999).

Kimlik stilleri ve bireylerin kullandıkları bilişsel stratejiler arasında da ilişkiler bulunmuştur. Kaçınan kimlik stiline sahip bireyler, dışsal kontrol beklentisi, kendini engelleme, düşük benlik saygısı, görevden kaçınma, görevle ilişkisiz davranışlara bağlanma gibi uyumsuz bilişsel ve yüklenme stratejilerini kullanmaktadırlar (Berzonsky, 2003;2007). Hem bilgi hem de norm yönelimli kimlik stiline dekiler bilinçli, amaç yönelimli stratejiler kullanmaktadırlar. Her iki kimlik stiline dekilerde yaşamlarına ve içinde buldukları koşullara akılsal olarak uyum sağlamaktadırlar. Buna karşın biliş ihtiyacı, yapı ihtiyacı, yeni deneyimlere açıklık ve akılsal ve analitik süreçlere güvenmek konusunda farklılaşırlar (Berzonsky, 2003;2007;2005).

Kimlik stilleri ve Kendini Tamamlama Eğilimi

Kimlik stilleri aynı zamanda bireyin kendini tanımlamak için kullandığı benlik öğeleri ile ilişkilidir(9). Bilgi yönelimli kimlik stiline sahip olan gençler kendilerini tanımlarken, “benim değerlerim”, “benim amaçlarım” ve “benim standartlarım” gibi kişisel tutumlarına vurgu yaparlar. Norm yönelimler kendilerini tanımlarken “ailem”, “dinim”, “milletim” gibi, kendileri ile ilgili kolektif öğeleri vurgularlar. Kaçınma yönelimliler kendilerini tanımlarken, itibarım ve başkaları üzerinde yarattığım etki gibi benliğin sosyal öğelerine vurgu yaparlar. (Berzonsky, 2007).

Kruglanski(1994) bazı insanlarda “bilişsel tamamlanma ihtiyacı” (Need for cognitive closure) olarak adlandırdığı bir durumun yüksek düzeyde olduğunu savunmaktadır. Zihinsel tamamlanma mevcut bilgi veya yaşantılarına aykırı bir durumla karşılaştıklarında insanların kendilerini bu bilgi ya da duruma kapatma eğilimidir. Bu özel ihtiyacın doğası ön koşulları ve sosyal bilişsel sonuçları uzun zamandır araştırılmaktadır. Zihinsel tamamlanma ihtiyacının en önemli boyutu zihinsel kapalıdır (bağnazlık/dogmatiklik; closed mindedness). Zihinsel kapalılıkta birey kendini yeni bilgi ve deneyimlere kapatmaktadır. Mevcut bilgi ve yaşam tarzında ısrar edip, bunların yanlış olduğunu gösteren olguları reddetmektedir. Bu bağlamda, zihinsel tamamlanma ihtiyacının fazla olması insanların yeni görüş, inanç ve düşüncelere kapalı olmalarına yol açmaktadır. İnsanlardaki zihinsel tamamlanma ya da düşünmeyi bir noktada durdurma her zaman yapılan bir işlem değildir. Ancak bu işlem kısmen gerekli bir işlemdir. Eğer Zihinsel tamamlanma olmasaydı, insanlar her şeyden şüphelenir; hiçbir şeye inanmaz ve tek bir düşünce ya da görüşü belirginleştiremezlerdi. Zihinsel tamamlamanın yapılması durumu, araştırmayı ve sorgulamayı bırakıp herhangi bir konuda yargıda bulunmaya ve karar veremeye yol açmaktadır (Kruglanski, ve Webster,1994).

Tamamlanma ihtiyacı olanlar bir durum ya da bilgi ile karşılaştıklarında önceden kestirilebilirliği istemekte, bilgede düzen ve yapıyı tercih etmekte, belirsizlikten rahatsız olmakta, kesinlik (kararlılık) ve dogmatiklik eğilimi sergilemektedirler. Kruglanski (Kruglanski, Webster, & Klem,1993) zihinsel tamamlanma ihtiyacı yüksek olan bazı insanlarda bilgiyi işleme ve değerlendirme sürecinde “bilişsel tamamlanma ihtiyacı” (Need for Cognitive Closure) olarak adlandırdığı bir eğilim ya da güdülenme olduğunu öne sürmüştür. Tamamlanma ihtiyacı içinde olan bireyler karşılaştıkları yeni bir konuda belirsizlik ve karışıklık yerine, hemen açık bir cevap istemektedirler. Bu bireyler yeni ve var olan bilgilerine aykırı bilgilerle karşılaşmaktan hoşlanmamakta ve bu durumda hemen kendilerini yeni bilgiye kapatmaktadırlar. Tamamlanma ihtiyacı belirli bir durumda belli bilgiler ve konular karşısında uygulanan bir eğilim olmayıp, bireylerin her durumda benliklerini korumak ve geliştirmek için uyguladıkları bir eğilimdir(Kruglanski, Webster, & Klem, 1993).

Bireyin kim olduğuna dair inançlarının tümüne birden benlik kavramı adı verilir. Bireyin benlik kavramına ilişkin bilgilerinin çoğu toplumsallaşma yolu ile gelmektedir. Çocukluk sırasında, anne baba, öğretmen ve arkadaşlarımız tarafından bize karşı belirli tarzlarda davranılır; dinsel, etnik

ya da kültürel etkinliklere katılırsınız; bütün bunlar daha sonra benliğimizin önemli yönleri haline gelir. Kültürler arası karşılaştırmalar kişinin benlik algısının içinde yaşadığı kültüre büyük ölçüde değiştiğine işaret etmektedir (Taylor, Peplau, Sears, 2007). Markus ve Kitiyama Benlik algıları bakımından doğu kültürleri ve batı kültürleri arasında bulunabilecek farkları ortaya çıkaran çalışmalar yapmışlar bu amaçla Amerikan kültürü ve Japon kültürünü karşılaştırmışlardır. Amerika'da bireysellik ve kişinin kendisine özgü yeteneklerini keşfederek kendisini ve başkalarını nasıl ayırt edeceğine ilişkin güçlü bir vurgu vardır (Markus, Kitiyama, 1991). Buna karşın çoğu Asyalı ve batılı olmayan kültürlerde kişinin kendisini başkaları ile ilişkisi bağlamında tanımladığı davranışlarının genellikle başkaların düşünce duygu ve eylemleri tarafından belirlendiğini düşündüğü karşılıklı bağımlılık görüşüne sahiptir. İnsanlar arası karşılıklı ve bağımlılığa değer verilirken bağımsızlık ve teklik hoş karşılanmayıp dışlanır. Dikkat edilmesi gereken temel nokta batıların tamamı bağımsız, batılı olmayanların tamamının karşılıklı bağımlı benlik algısına sahip olmadıklarıdır; aynı kültür içinde kendini farklı benlik içinde algılayıp o yönde davrananlar olabilir (Triandis, 1999).

Tarım toplumlarında genellikle ataerkil değerlere dayalı toplumlarda, birey ile ailenin bütünlüğünü destekleyen bir "karşılıklı bağımlılık" modeli vardır (Kağıtçıbaşı, 1998). Bu modelde bireyin aileye bağlılığı ya da aile ile birey arasında bir karşılıklı bağımlılığın olduğu söylenebilir. Birey hem duygusal olarak hem de ekonomik anlamda aileye bağlıdır. Toplumlar sanayileşmenin etkisiyle değişmeye ve "çağdaşlaşmaya" başladıkları zaman, bireyin aileden koptuğu bir "bağımsızlık modeli" ortaya çıkmaktadır. Bu modele göre, çağdaş sanayi toplumlarında birey artık aileden bağımsızlaşmış, aralarındaki etkileşim en aza inmiş ve hatta kimi zaman da kopmuştur.

Türk toplumunun kültürü nasıl bir kültürdür? Kağıtçıbaşı'na göre (Kağıtçıbaşı, 1998), Japonya gibi bazı gelişmiş sanayi ülkelerinde ve gelişmekte olan bazı toplumlarda geçerli olan ve asıl toplumsal gerçeği açıklayan üçüncü bir model daha vardır. Kağıtçıbaşı'nın "karşılıklı duygusal bağlılık" modeli adını verdiği bu modele göre, birey ile aile fiziksel ve ekonomik olarak birbirlerinden bağımsızlaşmıştır. Ancak aynı birey ile aile birbirlerine olan duygusal bağlılıklarını sürdürdükleri için ortaya "karşılıklı bir duygusal bağlılık" ilişkisi çıkmaktadır. Kağıtçıbaşı'na göre, bu alternatif modelde bağlılık ve özerklik bağdaşabilmektedir. Toplulukçu kültürlerin gelişmiş kentsel bölgelerinde birey ve aile arasındaki maddi ilişkilerin azaldığı, ancak duygusal bağların kopmadığı aile modeli gelişmektedir. Böyle toplumlarda gelişen "özerk-ilişkisel benlik", hem bireyci hem de toplulukçu ilişkileri içinde taşımaktadır (Kağıtçıbaşı, 1996).

Türk toplumunda sanayileşme ile beraber gelen hızlı kentleşme ve ekonomik refah, bireylerin fiziksel olarak geniş ailelerden ayrılmalarına ve çekirdek aile biçiminde yaşamalarına yol açmıştır (Kağıtçıbaşı, 2005). Bu durum fiziksel anlamda özerkliği getirmekle birlikte, bireyler duygusal olarak ailelerine bağlıdırlar. Öte yandan ekonomik refah anne babaların çocuklarını kırsal kesimde olduğu gibi maddi yatırım aracı olarak görmekten uzaklaştırmıştır. Ancak çocuğa duygusal yatırım artmış ve çocuk sayısının azalması, kadının aile içinde değer kazanması ve azalan erkek çocuğu tercihi ile beraber çocuk da psikolojik olarak değerli görülmeye başlanmış, karşılıklı duygusal bağlılık bir değer haline gelmiştir. Bu durum hem toplulukçu hem bireyci özelliklerin bir arada görüldüğü özerk-ilişkisel benlik yapısına yol açmıştır (Kağıtçıbaşı, 1996).

Kimlik stilleri çok sayıda değişken tarafından etkilenmektedir. Ancak ulaşılabilen alanyazını kapsamında kimlikle ilgili çalışmalar incelendiğinde, kimlik gelişimi ile Türk kültüründe benlik biçimleri ve tamamlanma ihtiyacını inceleyen bir araştırmaya rastlanmamıştır. Kimlik stilleri gibi bilişsel bir yapı ile tamamlanma ihtiyacı gibi bilişsel yapı arasındaki ilişkilerin incelenmesi alanyazına katkı sağlayabileceği gibi, bu değişkenlerin ilişkisinin yönü ve gücü hakkında da bilgi verebilir. Bu bağlamda, bu çalışmada tamamlanma ihtiyacı bir bilişsel özellik ve benlik biçimleri gibi sosyal bir özelliğin kimlik stilleri üzerindeki etkileri incelenmiştir.

Bu araştırmanın temel amacı tamamlanma ihtiyacı ve benlik biçimlerinin kimlik stillerini yordayıp yordamadığını araştırmaktır. Bu bağlamda, bu araştırmada kuramsal açıklamalar dikkate alınarak bu değişkenleri içeren bir adımsal regresyon modeli kurulmuş ve test edilmiştir. Aşağıda araştırmanın hipotez modeli ve hipotezleri sunulmuştur;

- 1.İlişkisel, Özerk ve özerk-ilişkisel benlik biçimi, bilgi yönelimli kimlik stilini anlamlı olarak yordamakta mıdır.
2. İlişkisel, Özerk ve özerk-ilişkisel benlik biçimi, norm yönelimli kimlik stilini anlamlı olarak yordamakta mıdır.
- 3.İlişkisel, Özerk ve özerk-ilişkisel benlik biçimi, kaçınma yönelimli kimlik stilini anlamlı olarak yordamakta mıdır.
4. Tamamlanma ihtiyacı, bilgi yönelimli kimlik stilini anlamlı olarak yordamakta mıdır.
5. Tamamlanma ihtiyacı, norm yönelimli kimlik stilini anlamlı olarak yordamakta mıdır.
6. Tamamlanma ihtiyacı, kaçınma yönelimli kimlik stilini anlamlı olarak yordamakta mıdır.
7. İlişkisel, Özerk ve özerk-ilişkisel benlik biçimi, tamamlanma ihtiyacı ile birlikte bilgi yönelimli kimlik stilini anlamlı olarak yordamakta mıdır.
8. İlişkisel, Özerk ve özerk-ilişkisel benlik biçimi, tamamlanma ihtiyacı ile birlikte norm yönelimli kimlik stilini anlamlı olarak yordamakta mıdır.
9. İlişkisel, Özerk ve özerk ilişkisel benlik biçimi, tamamlanma ihtiyacı ile birlikte kaçınma yönelimli kimlik stilini anlamlı olarak yordamakta mıdır.

2. YÖNTEM

Bu araştırma, mevcut durumu sorgulayan betimsel bir araştırmadır. Türkiye’de beliren yetişkinlik döneminde benlik biçimlerinin ve tamamlanma ihtiyacının kimlik stilleri üzerindeki etkisini incelemek amacıyla ilişkisel tarama modeline dayanarak araştırma gerçekleştirilmiştir. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır (Karasar, 2004). Veriler, farklı yaşlardaki bireylerden elde edilmiş ve kesitsel araştırma düzeni kullanılmıştır. Araştırmada, ilgili değişkenlerin beliren yetişkinlik döneminde kimlik stillerine olan etkilerini içeren bir regresyon model geliştirilip test edilmiştir.

Katılımcıların tamamı Aksaray Üniversitesi’nde eğitim alan öğrencilerden oluşmaktadır. Ölçme araçlarının uygulanacağı bireyler, “18-26 yaş aralığında (beliren yetişkinlik döneminde) olmak” durumu dikkate alınarak, amaçlı (purposive) örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik yöntemi ile belirlenmiştir. Amaçlı örnekleme araştırmacı, evrenle ilgili daha önceki kuramsal bilgilere ve kendi bilgilerine ve araştırmanın özel amacına dayanarak bir örneklem belirlemektedir (Fraenkel ve Wallen, 1993). Bu örneklemenin temeli, araştırmanın amaçları doğrultusunda bir evrenin temsilci bir örneği yerine, amaçlı olarak bir ya da birkaç alt kesimini örnek olarak almak ve evrenin araştırma problemine en uygun bir kesimini gözlem konusu yapmaktır (Sencer,1989). Bu örnekleme yönteminin evren değerleri hakkında önemli ipuçları vereceği ifade edilmektedir (Büyüköztürk ve ark, 2008).

Araştırma kapsamında kullanılan veri toplama araçları 300 katılımcıya uygulanmıştır. Ölçek maddelerinin çoğunu boş bırakan (en az % 5’ini) ya da merkeze kayma hatalarının gözlemediği toplam 30 kişi veri setinden çıkarılmıştır. 270 kişi üzerinde yapılan aykırı değer analizleri sonucunda da 7 gözlem analiz dışı bırakılmıştır. Sonuç olarak, araştırma grubu Aksaray üniversitesinde öğrenim görmekte olan 263 öğrenciden oluşmaktadır. Katılımcıların %70,7 kız %29,3 erkektir. Çalışma grubundaki katılımcıların yaşları 18-26 arasında değişmektedir ($\bar{X}$ yaş=20.00; Sd: 1,71).

2.1. Veri Toplama Araçları

Tamamlanma ihtiyacını ölçmek amacı ile Kruglanski (1994) tarafından geliştirilen Tamamlanma İhtiyacı Ölçeğinin 15 maddelik kısa formu kullanılmıştır. Ölçeğin Türkçe’ye uyarlaması Atak (2014) tarafından yapılmıştır. Maddeler 1 ve 6 arasında puanlanmaktadır. Ölçekten alınan yüksek puan tamamlanma ihtiyacının fazla olduğunu, düşük puan tamamlanma ihtiyacının düşük olduğunu göstermektedir. Bu çalışmada ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0.79 olarak bulunmuştur.

Kimlik stillerini ölçmek için amacı Berzonsky (1998) tarafından geliştirilen ve Derelioglu ve Demir (2007) tarafından Türkçe'ye uyarlanan üç boyutlu 40 maddeden oluşan Kimlik Stilleri Envanteri kullanılmıştır. Ölçek kesinlikle katılmıyorum ile kesinlikle katılıyorum arasında değişen 5 dereceli Likert tipi bir ölçektir. Bu çalışmada alt ölçeklerin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları 0.76 ile 0.88 arasında değişmektedir.

Benlik biçimlerini ölçmek için Kağıtçıbaşı (2005) tarafından geliştirilen ilişkisellik, özerklik, özerk –ilişkisellik ölçekleri kullanılmıştır. Ölçekler 9'ar maddeden oluşmaktadır. Katılımcılardan, ölçekteki her bir maddenin kendi durumlarını ne ölçüde yansıttığını 1 (hiç uygun değil) ile 5 (tamamen uygun) arasında puan vererek derecelendirmeleri istenmektedir.

İlişkisellik ölçeğin cronbach alfa güvenilirliği 0.72 olarak hesaplanmıştır. Özerlik ölçeğin güvenilirliği 0.76 olarak hesaplanmıştır. Özerk-ilişkisellik ölçeğin güvenilirliği 0.80 olarak hesaplanmıştır. Her bir ölçekten alınan toplam puana göre bireylerin özerk benlik, ilişkisel benlik, özerk-ilişkisel benlik durumlarına ilişkin değerlendirme yapılmaktadır.

2.2. Verilerin Analizi

Araştırmadan elde edilen verilerin istatistiksel çözümlenmeleri SPSS 17.00 paket programı kullanılarak yapılmıştır. Katılımcıların demografik özelliklerinin analizinde frekans ve yüzde dağılımı kullanılmıştır. Benlik biçimleri-tamamlanma ihtiyacı-kimlik stilleri modelini test etmek için adımsal regresyon modeli analizi yapılmıştır. Model analizinde verilerin çözümlenmesi iki ardışık aşamada gerçekleştirilmiştir. Birinci aşamada, veri setinde yer alan değişkenlerin model sayıltılarını ne derece karşıladıkları incelenmiştir. İkinci aşamada, önerilen model ve alternatif modeller (model modifikasyon indeksleri) test edilmiş verilerin analiz edilirken güven aralığı 0.05 olarak benimsenmiştir.

2.3. Süreç

Araştırmada veriler, bireysel uygulama ve grup uygulaması şeklinde toplanmıştır. Veriler üniversitede ders saatleri içinde dersin yürütücüsünün izni ve yardımıyla toplanmıştır. Ölçeklerin uygulanması 20-25 dakika arasında değişmiştir. Araştırma verileri Aksaray ilinde Nisan 2015-Mayıs 2015 tarihleri arasında toplanmıştır. Veriler toplanırken gönüllülük ilkesi esas alınmış, katılımcılara öncelikle araştırmanın amacına yönelik kısa bir bilgi verilmiş ve ardından araştırmaya katılmak isteyen katılımcılara ölçekler verilmiştir. Ayrıca, gerekli durumlarda katılımcılara ek açıklamalar yapılmıştır. Katılımcılardan kimlik bilgileri istenmemiştir.

3. BULGULAR VE YORUM

Katılımcıların ölçeklerden aldıkları puanlara ait aritmetik ortalamalar tablo 1 sunulmuştur. Tablo1.'deki ortalamalar incelendiğinde Bilgi yönelimli kimlik stili en yüksek düzeydedir ($\bar{X}$ bilgiyön =39,02; Sd:4,82). Norm yönelimli kimlik stili ikinci sırada ($\bar{X}$ normyön=30,63; Sd:4,67); en düşük ortalama kaçınma yönelimli benlik stili bulunmuştur ($\bar{X}$ kaçınmayön=27,55; Sd:5,39). Tamamlama ihtiyacı, ölçekten alınacak en üst puanın 90 olduğu dikkate alındığında, ortalaması genel olarak yüksek düzeyde çıkmıştır ($\bar{X}$ tamamlama =59,02; Sd:7,86).

Tablo 1. Betimsel İstatistikler

	$\bar{X}$	Ss
Tamamlanma İhtiyacı	59,02	7,86
İlişkisel Benlik	34,57	4,31
Özerk Benlik	25,03	5,30
Özerk İlişkisel Benlik	36,79	4,35
Bilgi Yönelimli	39,67	4,82
Norm Yönelimli	30,63	4,67
Kaçınma Yönelimli	27,55	5,39

Tamamlanma ihtiyacı, Benlik Biçimleri ve kimlik stilleri arasındaki korelasyon ilişkileri Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Tamamlanma İhtiyacı, Epistemolojik İnançlar ve Kimlik Stilleri Arasındaki İlişkiler

	Tamamlanma İhtiyacı	İlişkisel benlik	Özerk benlik	Özerk ilişkisel benlik	Bilgi Yönelimli	Norm Yönelimli	Kaçınma Yönelimli
Tamamlanma İhtiyacı	1	,17**	-,15**	,073	-,022	,31**	,10
İlişkisel Benlik		1	-,50**	,22**	,10	,32**	,017
Özerk Benlik			1	,039	-,022	-,45**	-,077
Özerk-İlişkisel Benlik				1	,32**	,021	-,218**
Bilgi Yönelimli					1	,22**	-,138*
Norm Yönelimli						1	,143*
Kaçınma Yönelimli							1

** p<0.01

Farklı benlik durumlarının ve tamamlama ihtiyacının benlik biçimleri ile ilişkili olabileceğine daha önce değinilmişti. Bu nedenle araştırmada, farklı benlik durumlarını ölçen ölçekler ve tamamlama ihtiyacını ölçen ölçekten elde edilen puanlar kullanılarak bunların benlik stillerinden; bilgi yönelimli benlik stilini yordayıp yordamadığı incelenmiştir. Bu amaçla yapılan regresyon analizi sonuçları Tablo 3.1.de gösterilmiştir.

Tablo 3.1. Tamamlama ihtiyacı, özerk, ilişkisel ve özerk-ilişkisel benlik biçiminin bilgi yönelimli benlik stilini yordayıp yordamadığına ilişkin regresyon analizi

Model	B	Sd. hata	β	t	p	R	R ²	F	P
1 Sabit	26,589	2,407		11,047	,000	,321 ^a	,103	29,971	,000 ^a
Özerk- ilişkisel	,356	,065	,321	5.475	,000				

** p<0.05

Bilgi yönelimli benlik stilini yordayıcıları olup olmadığını belirlemek için, tamamlama ihtiyacı, özerk, ilişkisel ve özerk-ilişkisel benlik biçimi puanlarına aşamalı regresyon analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda VIF değeri 1.00 olarak bulunmuştur. Bu değer, değişkenler arasında otokorelasyon olmadığını bu nedenle regresyon analizinin yapılabileceğini göstermektedir.

Tablo 3.1’de verilen aşamalı regresyon analizi sonuçlarına göre, tamamlama ihtiyacı ve özerk benlik ve ilişkisel benlik puanlarının analize girmediği görülmektedir. Bu durumda tamamlama ihtiyacı, ilişkisel benlik ve özerk benliğin, bilgi yönelimli benlik stilini anlamlı bir şekilde yordamadığı söylenebilir.

Özerk-İlişkisel benlik puanının bilgi yönelimli benlik stilini 0.05 düzeyinde anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir (R=0,321, R²=0,103, F=29,971 P<0,05). Bilgi yönelimli benlik stili Özerk-İlişkisel benlik arasında 0.05 düzeyinde anlamlı bir ilişki olduğu, bireylerin Bilgi yönelimli benlik stili ortalamalarına ilişkin toplam varyansın %10’nun Özerk-İlişkisel benlik ile açıklanabileceği söylenebilir.

Norm yönelimli benlik stilini yordayıcıları olup olmadığını belirlemek için, özerk, ilişkisel ve özerk-ilişkisel benlik biçimi puanlarına aşamalı regresyon analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda VIF değeri 1.36 olarak bulunmuştur. Bu değer, değişkenler arasında otokorelasyon olmadığını göstermektedir.

Tablo 3.2. İlişkisel Özerk, ve Özerk-İlişkisel Benlik Biçiminin Norm Yönelimli Benlik Stilini Yordayıp Yordamadığına İlişkin Regresyon Analizi

Model	B	Sd. hata	β	t	p	R	R ²	F	P
1 Sabit	40,227	1,258		31,997	,000	,435 ^a	,186	60,774	,000 ^a
Özerk	,-383	,049	,- 435	-7.796	,000				
2 Sabit	33,892	3,351		10,113	,000	,449 ^b	,195	32,830	,000 ^b
Özerk	,-326	,056	,- 369	-5,762	,000				
ilişkisel	,141	,069	,131	4,609	,043				

Tablo 3.2. verilen regresyon analizi sonuçlarına göre Özerklik benlik puanının norm yönelimli benlik stilini 0.05 düzeyinde anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir (R=0,-435, R²=0,186, F=60,774 P<0,05). Norm yönelimli benlik stili ile Özerk benlik arasında 0.05 düzeyinde anlamlı bir ilişki olduğu, bireylerin Norm yönelimli benlik stili ortalamalarına ilişkin toplam varyansın %19’nun Özerk benlik ile açıklanabileceği söylenebilir. Beta değerleri incelendiğinde ilişkinin ters yönlü olduğu görülmektedir ($\beta = -383$). Buradan hareketle özerklik puanları düştükçe norm yönelimli benlik stilinin arttığı ya da özerklik arttıkça norm yönelimli benlik stilinin azaldığı söylenebilir. Aşamalı regresyon analizi incelendiğinde model 2 de analize ilişkisel benlik puanı eklendiğinde özerk benlik puanı ile beraber Norm yönelimli benlik stilini ile 0.05 düzeyinde anlamlı bir yordayıcısı

olduğu görülmektedir ($R=0,449$, $R^2=0,195$, $F=32,830$, $P<0,05$). Norm yönelimli benlik stili ile Özerk benlik ve ilişkisel benlik arasında 0.05 düzeyinde anlamlı bir ilişki olduğu, bireylerin Norm yönelimli benlik stili ortalamalarına ilişkin toplam varyansın %20'sinin Özerk benlik ve ilişkisel benlik ile açıklanabileceği söylenebilir.

Norm yönelimli benlik stilini yordayıcıları olup olmadığını belirlemek için, tamamlama ihtiyacı, özerk, ilişkisel ve özerk-ilişkisel benlik biçimi puanlarına aşamalı regresyon analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda VIF değeri 1.02 olarak bulunmuştur. Bu değer, değişkenler arasında otokorelasyon olmadığını göstermektedir.

Tablo 3.3. Tamamlama İhtiyacı, İlişkisel, Özerk, ve Özerk-İlişkisel Benlik Biçiminin Norm Yönelimli Benlik Stilini Yordayıp Yordamadığına İlişkin Regresyon Analizi

Model	B	Sd. hata	β	t	p	R	R ²	F	P
1 Sabit	40,227	1,258		31,997	,000	,435 ^a	,189	60,774	,000 ^a
Özerk	-,383	,049	-,435	-7,796	,000				
2 Sabit	30,583	2,418		12,649	,000	,500 ^b	,250	43,367	,000 ^b
Özerk	-,349	,048	-,396	-7,291	,000				
Tamamlama	,143	,032	,250	4,609	,000				

Tablo 3.3 verilen regresyon analizi sonuçlarına göre Özerklik benlik puanının norm yönelimli benlik stilini 0.05 düzeyinde anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir ($R=0,435$, $R^2=0,189$, $F=60,774$ $P<0,05$). Norm yönelimli benlik stili ile Özerk benlik arasında 0.05 düzeyinde anlamlı bir ilişki olduğu, bireylerin Norm yönelimli benlik stili ortalamalarına ilişkin toplam varyansın %19'nun Özerk benlik ile açıklanabileceği söylenebilir. Beta değerleri incelendiğinde ilişkinin ters yönlü olduğu görülmektedir ($\beta = -0,349$). Buradan hareketle özerklik puanları düştükçe norm yönelimli benlik stilinin arttığı ya da özerklik arttıkça norm yönelimli benlik stilinin azaldığı söylenebilir. Aşamalı regresyon analizi incelendiğinde model 2 de analize tamamlama ihtiyacı eklendiğinde özerk benlik puanı ile beraber Norm yönelimli benlik stilini ile 0.05 düzeyinde anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir ($R=0,500$, $R^2=0,250$, $F=43,367$, $P<0,05$). Norm yönelimli benlik stili ile Özerk benlik ve tamamlama ihtiyacı arasında 0.05 düzeyinde anlamlı bir ilişki olduğu, bireylerin Norm yönelimli benlik stili ortalamalarına ilişkin toplam varyansın %25'inin Özerk benlik ve tamamlama ihtiyacı ile açıklanabileceği söylenebilir.

Kaçınma yönelimli benlik stilini yordayıcıları olup olmadığını belirlemek için, tamamlama ihtiyacı, özerk, ilişkisel ve özerk-ilişkisel benlik biçimi puanlarına aşamalı regresyon analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda VIF değeri 1.00 olarak bulunmuştur. Bu değer, değişkenler arasında otokorelasyon olmadığını göstermektedir.

Tablo 3.4. Tamamlama İhtiyacı, İlişkisel, Özerk, ve Özerk-İlişkisel Benlik Biçiminin Kaçınma Yönelimli Benlik Stilini Yordayıp Yordamadığına İlişkin Regresyon Analizi

Model	B	Sd. hata	β	t	p	R	R ²	F	P
1 Sabit	37,489	2,777		13,498	,000	,218 ^a	,047	12,984	,000 ^a
Özerk-ilişkisel	-,270	,075	-,218	-3,603	,000				

Tablo 3. 4'de verilen aşamalı regresyon analizi sonuçlarına göre, tamamlama ihtiyacı ve özerk benlik ve ilişkisel benlik puanlarının analize girmediği görülmektedir. Bu durumda tamamlama ihtiyacı, özerk ve ilişkisel benlik biçimlerinin kaçınma yönelimli benlik stilini anlamlı bir şekilde yordamadığı söylenebilir.

Özerklik-ilişkisel benlik puanının kaçınma yönelimli benlik stilini 0.05 düzeyinde anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir ($R=0,218$, $R^2=0,047$, $F=12,984$ $P<0,05$). Kaçınma yönelimli benlik stilli ile Özerklik-ilişkisel benlik arasında 0.05 düzeyinde anlamlı bir ilişki olduğu, bireylerin Kaçınma yönelimli benlik stili ortalamalarına ilişkin toplam varyansın %5'nin Özerklik-ilişkisel benlik ile açıklanabileceği söylenebilir. Beta değerleri incelendiğinde ilişkinin ters yönlü olduğu görülmektedir ($\beta = -270$). Buradan hareketle Özerklik-ilişkisel puanları düştükçe Kaçınma yönelimli benlik stilinin arttığı ya da Özerklik-ilişkisel benlik puanları arttıkça Kaçınma yönelimli benlik stilinin azaldığı söylenebilir.

4. TARTIŞMA

Bilgi yönelimli kimlik stilindekiler kendilerini tanımlarken kişisel tutum ve özelliklerine vurgu yapmaktadırlar (Berzonsky, 2007). Benim değerlerim benim inançların gibi bu özellikler kendilerini başkalarından ayıran özelliklerdir. Alan yazını incelendiğinde bu durum bireyci kültürler ve özerk benlik biçimi ile ilişkilidir (Markus ve Kitayama, 1991; Triandis, 1999). Araştırmadaki bu örnekte özerk benlik ve bilgi yönelimli benlik stili arasında ilişki çıkmamıştır. Kağıtçıbaşı'nın modeline Türk toplumda sanayileşme ve şehirde yaşamının sonucu olarak, hem özerk benlik özellikleri hem de ilişkisel benlik özellikleri taşıyan özerk ilişkisel benlik yapısına sahip olan farklı bir benlik yapılanmasına sahiptir. Nitekim Araştırma grubundaki bireylerin ortalamaları incelendiğinde en yüksek ortama özerk ilişkisel benlik ölçeğinden alınan puan ortalamalarıdır ($\bar{X}$ özerk-ilişkisel=36.79; Sd:4,35). İlişkisel benlik ortalaması ikinci sırada ($\bar{X}$ ilişkisel =34.57; Sd:4,31), özerk benlik ortalaması en düşüktür ($\bar{X}$ özerk =25.03; Sd: 5,30). Bu ortalamalar incelendiğinde bireyci kültür özelliği olan özerk benlik en düşük, toplulukçu benlik özelliği olan ilişkisel ve Türk toplumunun özelliği olan özerk ilişkisel yüksektir. Dolayısı ile ilişkisel ve sanayileşme ile beraber ortaya çıkan özerk ilişkisel araştırma grubunda yüksek düzeydedir. Bu durum Kağıtçıbaşı'nın modeli ve Türkiye'de yapılan bazı araştırmalar ile paraleldir (Kağıtçıbaşı, 2005).

Özerk ilişkisel benlik bilgi yönelimli kimlik stilini yordamıştır ($R=0,321$, $R^2=0,103$, $F=29,971$ $P<0,05$). Bu benlik stiline sahip olanların her ne kadar ilişkisel benliğin özelliği olan duygusal olarak tanıdıkları ve akrabaları ile yakın olma ihtiyacı içinde olsalar da benlikleri ile ilgili bilgileri araştırdıkları çevreden gelen dönütler ile kendilerini düzeltme eğiliminde oldukları sonucuna varılabilir. Kağıtçıbaşı özerk ilişkisel benlik türünün kısmen özerk benlik özellikleri gösterdiğini belirtmektedir. Bu bakımdan araştırma sonucunda da benzer sonuçlar çıktığı söylenebilir (Kağıtçıbaşı, 1996).

Tamamlama ihtiyacı bilgi yönelimli benlik stilini yordamamıştır. Bu durum beklenen bir sonuçtur. Tamamlanma ihtiyacı yüksek düzeyde olan bireyler yeni ve var olan bilgilerine aykırı bilgilerle karşılaşmaktan hoşlanmamakta ve bu durumda hemen kendilerini yeni bilgiye kapatmaktadırlar. Bu ihtiyacı yüksek olan bireyler her konuda tek ve net bir cevap aramakta mevcut bilgileri ile aykırı bir bilgi ile karşılaştıklarının mevcut bilgilerinde ısrar edip yeni bilgiyi reddetmektedirler. Bilgi yönelimli kimlik stilindeki bireyler sürekli olarak yeni bilgileri ve kendi benlikleri ile ilgili bilgileri araştırıp benlikleri ile ilgili düzeltmeler yapmaktadırlar. Tamamlama ihtiyacı ve bilgi yönelimli benlik stili bu bakımdan birbirine zıttır.

Özerklik benlik puanının norm yönelimli benlik stilini 0.05 düzeyinde anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir ($R=0,435$, $R^2=0,189$, $F=60,774$, $P<0,05$). Özerk benlik ile açıklanabileceği söylenebilir. Beta değerleri incelendiğinde ilişkinin ters yönlü olduğu görülmektedir ($\beta = -383$). Norm yönelimli benlik stilini ilişkisel benlik biçiminin düzeyinde anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir ($R=0,449$, $R^2=0,195$, $F=32,830$, $P<0,05$).

Norm yönelimli kimliğe sahip bireyler, çevrelerinde önemli gördükleri insanların, beklentilerini değerlerini takip edip ve onların yönlendirmelerine uyarlar. Ailelerinin ya da toplumda değer verilen bireylerin beklenti ve isteklerini dikkate alırlar. Öncelikli amaçları, çekirdek değer ve inançlarını tehdit edebilecek olan bilgilere karşı var olan kendi bakış açılarını korumak ve savunmaktır. Belirsizlikten kaçınırlar ve yüksek düzeyde bilişsel kapanmaya sahiptirler. Daha önce de değinildiği gibi Norm yönelimler kendilerini tanımlarken ailem, dinim, milletim gibi, kendileri ile ilgili kolektif öğeleri vurgularlar. İlişkisel benlik biçiminde birey kendisini ait olduğu grup topluluk gibi kolektif öğelerle tanımlamaktadır. Norm yönelimli benlik stilini ilişkisel benliğin yordaması ve özerklik azaldıkça norm yönelimli benlik stilinin artması beklenen bir durumdur. Norm yönelimli benlik stili ile ilişkisel benlik stili arasındaki fark norm yönelimli benlik stilinin sosyal bilişsel süreçleri de kapsamasıdır. Yani bireyin dış dünyayı algılaması, değerlendirmesi ve düşünme biçimlerini de kapsamasındır(9). Duygusal ve sosyal olan ilişkisel ve özerk ilişkisel benliklerin norm yönelimli benlik stilini bu araştırmadaki gibi yordaması alan yazınından da beklenen bir durumdur.

Adımsal regresyon analizine tamamlama ihtiyacı eklendiğinde Norm yönelimli benlik stilini Özerk benlik ve tamamlama ihtiyacının 0.05 düzeyinde anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir ($R=0,500$, $R^2=0,250$, $F=43,367$, $P<0,05$). Ancak burada da özerk benliğe ilişkin Beta değerleri incelendiğinde ilişkinin ters yönlü olduğu görülmektedir($\beta =-349$). Analize ilişkisel benlik puanı girmemiştir. Tamamlama ihtiyacı eklenince ilişkisel benliğin analizden çıkması Norm yönelimli benlik stilinin daha çok bilişsel olması şeklinde yorumlanabilir. Kağıtçıbaşı'nın ilişkisel benlik ölçeği psikososyal özellikleri ölçmektedir. İlişkisel benlik ölçeğimde "Yakınlarım, hayatımda en ön sıradadır", "Yakınlarımla aramdaki bağ, kendimi huzur ve güven içinde hissetmemi sağlıyor" "Kendime çok yakın hissettiğim kimseler sık sık aklıma gelir" gibi maddelerde de görüldüğü gibi duygular ve çevre ile kurulan ilişkiler üzerinde odaklanılmaktadır(Kağıtçıbaşı, 2005). Norm yönelimli kimlik statüsünde "Hayatta her zaman bir amacım oldu, ne için çabaladığımı bilecek şekilde yetiştirildim", "Din söz konusu olduğunda her zaman neye inanıp neye inanmadığımı biliyordum, bu konuda hiçbir zaman ciddi şüphelerim olmadı.", "Bence bir takım değişmez inançlara sahip olmak, açık fikirli olmaktan iyidir." "Alternatif değer sistemleri üzerine düşünmektense, değişmez değerlere sahip olmanın daha iyi olduğunu düşünüyorum." Bu maddeler daha çok sosyal süreçlerin etkisi ile bireylerin bilgi edinme ve bilgiye karşı tutumlarını ölçmektedir(Kağıtçıbaşı, 1996). Yani Berzonsky sosyal biliş üzerinde odaklanılmaktadır. Adımsal regresyon analizine sosyal bilişsel bir özellik olan tamamlama ihtiyacının eklenince ilişkisel benlik biçiminin yordamamaya başlaması sosyal bilişsel bir özellik olan tamamlama ihtiyacının norm yönelimli benlik stili üzerinde daha etkili olmaktadır şeklinde yorumlanabilir. Daha önce değinildiği gibi Tamamlama ihtiyacı olanlar bir durum ya da bilgi ile karşılaştıklarında önceden kestirilebilirliği istemekte, bilgide düzen ve yapıyı tercih etmekte, belirsizlikten rahatsız olmakta, kesinlik (kararlılık) ve dogmatiklik eğilimi sergilemektedirler(Kruglanski, Webster, 1994). Norm yönelimli kimlik stilindeki bireyler için çekirdek değer ve inançlarını korumak en önemli hedefdir. Bu bakımdan tamamlama ihtiyacı yüksek bireyler mevcut bilgilerine aykırı bir bilgi ile karşılaştıklarında yeni bilgiye kendilerini kapatıp var olan bilgilerini savunmaya geçmektedirler(Kruglanski, Webster, Klem, 1993). Bu bulguları topluca değerlendirdiğimizde, Norm yönelimli benlik stili, özerk benlik azaldıkça artmaktadır. Ancak norm yönelimli benlik üzerinde, özerk benlik biçiminin azalması ile ilişkisel benlik biçimi değil; tamamlama ihtiyacı daha etkili olmaktadır. Yani norm yönelimli benlik stilin en önemli özelliği düşük özerklik, bunun zıttı olan ilişkilerde sosyal ve duygusal yakınlık değil, zihinsel kapalıdır.

Kaçınma yönelimli benlik stilini yordayıcıları olup olmadığını belirlemek için, tamamlama ihtiyacı, özerk, ilişkisel ve özerk-ilişkisel benlik biçimi puanlarına aşamalı regresyon analizi yapılmıştır. Regresyon analizi sonuçlarına göre, tamamlama ihtiyacı ve özerk benlik ve ilişkisel benlik puanlarının analize girmediği görülmektedir. Bu durumda tamamlama ihtiyacı, özerk ve ilişkisel benlik biçimlerinin kaçınma yönelimli benlik stilini anlamlı bir şekilde yordadığı söylenebilir. Özerklik-ilişkisel benlik puanının kaçınma yönelimli benlik stilini 0.05 düzeyinde anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir ($R=0,218$, $R^2=0,047$, $F=12,984$ $P<0,05$). Beta değerleri incelendiğinde ilişkinin ters yönlü olduğu görülmektedir($\beta =-270$). Buradan hareketle Özerklik-

ilişkisel puanları düştükçe Kaçınma yönelimli benlik stiline arttığı ya da Özerklik-ilişkisel benlik puanları arttıkça Kaçınma yönelimli benlik stiline azaldığı söylenebilir.

Kaçınma yönelimli benlik stiline bireyler, klinik bir durum ya da klinik bir oldukça yakın sınırdaki bireyleri ifade etmektedir(Adams ve ark, 2001). Kaçınan benlik stiline bireyler beklendiği gibi depresif tepkiler, uyuşturucu ve alkol bağımlılığı, nörotiklik, yeme bozuklukları gibi uyumsuz davranışlar için risk grubunu oluşturmaktadırlar(Adams ve ark, 2001). Kaçınan kimlik stildekiler herhangi bir karar verme davranışı öncesi anksiyete, erteleme ve kaçınma davranışları sergiledikleri bulunmuştur. Kaçınan stildekiler yolunda gitmeyen kararları için kişisel sorumluluk almaya isteksizdirler. Bu durumu mantığa büründürmek içinde “kendini engelleme” davranışlarını sürekli yaparlar(Berzonsky, 2007). Kaçınan kimlik stiline sahip bireyler, dışsal kontrol beklentisi, kendini engelleme, düşük benlik saygısı, görevden kaçınma, görevle ilişkisiz davranışlara bağlanma gibi uyumsuz bilişsel ve yüklem stratejilerini kullanmaktadırlar(Berzonsky, 2007,1999). Bir araştırma bulgusuna göre Kaçınan benlik stilinekiler dünyanın kendi kontrollerinin dışında olan bazı faktörler ya da kader tarafından belirlendiğini düşünürler. Bu yüzden de durumlarını değiştirmeye gönülsüzdürler(Berzonsky, 1999). Diğer bazı araştırmalara göre kaçınana yönelimli stiline olanlar için dünya kaotik ve çok sayıda seçenekten oluşan bir alan olarak algılanmaktadır. Kaçınan stildekiler için dünya böyle çok sayıda seçenekten oluştuğu için öncelikle kişisel tercihleri bedensel arzuları ve duygusal hislerine dayanarak hareket edip kararlar verirler(Berzonsky, 1999). Kendi kendilerini sürekli olarak ün, itibar, başkaları üzerinde bıraktıkları etkiler gibi sosyal yüklemeler ile tanımlarlar. Bu kimlik stilinekiler özerk benlikte olduğu gibi kendilerine ait ve kendilerini diğer insanlardan ayıran özellikler ile kendilerini tanımlamazlar. İlişkisel benlik biçimi ya da kolektivist kültürlerde birey kendini grubun özellikler ait olduğu topluluk ya da ilişkiler ağı ile tanımlar. Bu bireyler için ise önemli olan itibar ve beğenilmek övülmektir. Özerk ve ilişkisel benliklerde de bu özellikler önemlidir. Özerk benlik ya da bireyci olan kişiler kendilerini başkalarından ayıran özellikleri ile başka kişilerden tamamen farklı bir ürün ortaya çıkardıklarında o ürünle övünüp ün kazanmak isterler. Toplulukçu olanlar ya da ilişkisel benlik içinde olanlar grupları ya da ait oldukları ilişki ve normlara ne kadar uygun davrandıkları ile övünüp itibar kazanmak isterler(Triandis, 1999). Kaçınan yönelimli benlik stiline ise boş bir benlik algısı vardır ve bir şey yapmadan bunları elde ederek bu boşluğu doldurmaya çalışmaktadır. Benlik biçimlerinin kaçınan benlik stiline yordamaması alanyazını ile uyumludur.

Tamamlama ihtiyacı Kaçınma yönelimli benlik stiline yordamamıştır. Tamamlama ihtiyacı düşünme sürecini bir noktada durdurup karar vermeyi kapsamaktadır. Daha öncede belirtildiği gibi bu durum belli noktaya kadar gereklidir. Tamamlama ihtiyacı yüksek olan bireyler ise yeni bilgi, araştırma ve belirsizliğe kendilerini kapatmakta var olan bilgilerini savunma eğilimi sergilemektedirler(Kruglanski, Webster, Klem, 1993). Kaçınan yönelimli benlik stiline ile tamamlama eğiliminin ilişkili çıkmaması bu bakımdan alanyazını ile uyumludur. Kaçınma yönelimli benlik stilinekiler karar vermeyip sürekli ertelemekte veya duruma göre sürekli karar ve davranışlarını değiştirmektedirler.

Psikososyal özellikler olan benlik biçimleri ve sosyal bilişsel olan kimlik stilleri arasındaki ilişkiler bu araştırma kapsamında değerlendirildiğinde özellikle kaçınma yönelimli kimlik stiline üzerinde bunların çok önemli bir etkisi olmadığı görülmektedir. Özerk ilişkisel benlik ters olarak yordamaktadır ancak varyansın yalnızca % 5ini açıklamaktadır. Bu da istatistiksel olarak anlamlı ama pratik olarak anlamlı değildir. Risk grubu oluşturan kaçınma yönelimli kimlik stiline psikososyal süreçlerin değil bireyin algısının değişmesinin daha önemli olduğu yorumu yapılabilir.

Bu çalışma bazı sınırlılıklar göstermektedir. İlk sınırlılık katılımcıların sadece öğrenci grubundan oluşmasıdır. Bundan sonraki çalışmalarda öğrenci olmayan gruplarla da çalışılması daha yararlı olabilir. Bir diğer sınırlılık ise bu çalışmanın kesitsel bir çalışma olmasıdır. Gelecek çalışmalarda boylamsal desenin kullanılması gelişimsel açıdan daha geçerli sonuçlar ortaya koyabilir.

KAYNAKÇA

- Adams, G. R., Munro, B., Doherty-Poirer, M., Munro, G., Petersen, A.-M. R., & Edwards, J. (2001). Diffuse/avoidance, normative, and informational identity styles: Using identity theory to predict maladjustment. *Identity*, 1, 307 – 320
- Atak, H. (2005). Beliren yetişkinlik: Yeni bir yaşam döneminin Türkiye’de incelenmesi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Atak, H. (2014). Need for closure, agentic personality and identity formation among emerging adults. Paper presented at the 14th Biennial Conference of the European Association for Research on Adolescence, 3-6 September, İzmir, Türkiye.
- Arnett, J. J. (2000). Emerging adulthood: A theory of development from the late teens through the twenties. *American Psychologist*, 55, 469-48.
- Berzonsky, M. (1992). A process perspective on identity and stress management. In G.R. Adams & R.M. Montemary (Eds). *Adolescent Identity Formation* (2nd. Ed., pp.193-215). Newbury Park: Sage Publication.
- Berzonsky, M. D.(2007). Identity processing style, self-construction, and personal epistemic assumptions: A social cognitive perspective, *European Journal of Developmental Psychology*, 1, 303-315.
- Berzonsky, M. D. (1999). Identity styles and hypothesis testing strategies. *The Journal of Social Psychology*, 139, 784-789.
- Berzonsky, M. D. (2003). The structure of identity: Commentary on Jane Kroger’s view of identity status transition. *Identity: An International Journal of Theory and Research*, 3, 231-345.
- Berzonsky, M. D. (2005). Ego identity: A personal standpoint in a postmodern world. *Identity: An International Journal of Theory and Research*, 5, 125-136.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem A.
- Erikson, E. H. (1968). *Identity: Youth and Crisis*. New York: W.W. Norton & Company Inc.
- Derelioğlu, Y. & Demir, İ. (2007). Kimlik stili envanteri (Gözden geçirilmiş formu): Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması. VI. *Türk-Alman Psikiyatri Kongresi*, 12-15 Eylül, Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul.
- Fraenkel, J. R., & Wallen, N. E. (1993). *How to Design and Evaluate Research in Education*. New York: Mcgraw-Hill.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1996). The autonomous-relational self: A new synthesis. *European Psychologist*, 1, 180-186.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1998). Kültürel psikoloji, kültür bağlamında insan ve aile, YKY Yayınevi, İstanbul.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2005). Autonomy and Relatedness in Cultural Context. Implications for Self and Family. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 36, 403-422. Sage
- Karasar, N. (2004). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kruglanski, A.W. & Webster, D. M. (1994). Individual differences in need for cognitive closure. *Journal of Personality and Social Psychology*, 67, 1049-1062.
- Kruglanski, A. W., Webster, D. M. & Klem, A. (1993). Motivated resistance and openness to persuasion in the presence or absence of prior information. *Journal of Personality and Social Psychology*, 65, 861-876.
- Markus, H. R., ve Kitayama,S.(1991). Culture and self: Implications for cognition, emotion, and motivation. *Psychological Review*, 98, 224-253
- Morsünbül, Ü. (2013). Beliren yetişkinler mi, beliren üniversiteli yetişkinler mi? Risk alma ve kimlik biçimlenmesi üzerinden bir inceleme. *İlköğretim Online*, 12, 873-885.
- Taylor,S.E., Peplau,L.A.,Sears,D.O.(2007).Sosyal Psikoloji.(çev.Ali Dönmez). İmge yay. İstanbul.
- Triandis, H. C. (1999). Cross-cultural psychology, *Asian Journal of Social Psychology*, 2, 127-143.
- Sencer, M. (1989). *Toplum Bilimlerinde Yöntem*. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.

Extended English Abstract

Objective: Identity development is important developmental task in adolescence and emerging adulthood. Since Erikson introduced identity development theory, several identity formation models were proposed. One of them is Berzonsky's social-cognitive identity model. Berzonsky developed an identity formation model which involves social-cognitive processes. According to social-cognitive model each identity styles involve different social-cognitive processes. In this model, individuals use different strategies dealing with problem solving, decision making and identity topics. Berzonsky proposed three identity-processing orientations: informational, normative, and diffuse-avoidant.

Individuals with normative style consider expectations and desires of their families or important people in their societies. Normative individuals are closed to information that may threat their values and beliefs. These individuals evaluate themselves considering others and use other oriented problem solving. Individuals with information style actively seek out information related to self before making decision about identity. These individuals seek out and evaluate information while considering identity issues. An information-oriented style is positively related to openness to new ideas, values and new experiences. Individuals with a diffuse-avoidant style avoid personal problem and identity-related issues and postpone their decisions. Several variables effect identity styles. In the present study we examined need for closure and self style.

Need for closure describe an individual's desire for a firm answer to a question and an aversion toward ambiguity. The term "need" denotes a motivated tendency to seek out information. Kruglanski (1993, 1994) asserted that some people have high level of need for closure. The most important dimension of need for closure is closed mindedness. Closed mindedness leads to being closed to new ideas and thoughts. Kruglanski proposed that individuals with high closed mindedness have motivation called as need for closure during processing and evaluating of information. Individuals with high need for closure immediately want to clear answer instead of uncertainty while facing new issue. These individuals don't like both new information and also contrary information with their existence information. A need for closure is not a tendency which people use only in particular circumstances on contrary, it is a tendency which people use in all circumstances in order to protect and develop their self. Individuals who have high level need for closure want to predictability and prefer order and structure when they encounter with new information and situation.

In cross cultural and cultural social psychology self is divided dependent and interdependent which explain effect of culture to self. Social psychology contributes to self concept within the individualism-collectivism framework. However, the meanings attributed to independence-interdependence caused to confusion in explaining individual behavior and attribute. In this approach independence-interdependence means what one self feeling thinking and behaving on self as independent which living society and part of society . They mirror those of individualism and collectivism, often the two dichotomous sets of constructs being used interchangeably. Several critics challenged the dichotomous conceptualization of independence-interdependence as well as individualism-collectivism. Kağıtcıbası's model suggests that self divided autonomy; relatedness; autonomous-related self in Turkish cultural contexts. The aim of this study is to examine whether need for closure and autonomy; relatedness; autonomous-related self predict identity styles during emerging adulthood.

Method: The research group consisted of 263 (70.7% female, 29.3% male) university students. To collect data the autonomy; relatedness; autonomous-related scale, Need for Closure Scale and Identity Style Inventory were used. We used a stepwiswe regression model in order to investigate relations among need for closure, autonomy; relatedness; autonomous-related self type and identity styles.

Results: The results of this study indicated that self type and need for closure significantly predict identity styles. Research group means show that autonomous-related self means

high($\bar{X}=36.79$; Sd:4,35), autonomous self means low($\bar{X}=25.03$; Sd: 5,30), Relatedness self means second rank in($\bar{X}=34.57$; Sd:4,31). According Kağıtçıbaşı, autonomous-related self indicated Turkish culture. This findings coherent with Kağıtçıbaşı model. Informational Orient style means is high($\bar{X}=39,02$; Sd:4,82) diffuse-avoidant identity style means low($\bar{X}=27,55$; Sd:5,39) and normative style means is second rank in($\bar{X}=30,63$; Sd:4,67). Need for closure means is high($\bar{X}=59,02$; Sd:7,86).

Conclusion: The results of this study indicated that autonomy; relatedness; autonomous-related self type predict informational, normative identity styles but autonomy; relatedness; autonomous-related self type and need for closure do not significantly predict diffuse-avoidant identity styles. Results indicated that individual perception play important role diffuse-avoidant identity styles. In addition in Study there is no relationships between autonomous self and information orient identity style.